

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

Hướng dẫn soạn bài trang 137 SGK Ngữ Văn lớp 7 tập 2: Kiểm tra phần Văn.

Câu 1. Chọn chép lại một bài ca dao đã học hoặc đã sưu tầm được mà em thích. Phân tích tình cảm được diễn tả và những biện pháp nghệ thuật được sử dụng trong bài ca đó.

Trả lời:

"Bầu ơi thương lấy bí cùng

Tuy rằng khác giống nhưng chung một giàn"

- Tình cảm được diễn tả:

+ Bầu và bí cùng là hai loại cây leo nhưng khác nhau về giống. Tuy vậy, ở đây bầu và bí được trồng và leo cùng một giàn (cùng cảnh ngộ).

+ Ý nghĩa: Sống trên đời, không ai giống ai nhưng mỗi con người đều hình thành từ loài vượn người tối cổ, cùng mang dòng máu đỏ. Dân tộc Việt Nam cùng là con cháu của cha Long Quân, mẹ Âu Cơ. Câu ca dao khuyên chúng ta một đạo lí sống: phải biết đùm bọc, che chở, yêu thương lẫn nhau.

+ Dẫn chứng: "Lá lành đùm lá rách", ví dụ trong thực tế...

- Biện pháp nghệ thuật: thể thơ lục bát phổ biến trong ca dao, kiểu câu "tuy...nhưng..." tạo nên sự quan trọng, sự cần thiết của tình nghĩa.

Câu 2. Chọn chép lại một bài thơ trữ tình thuộc phần văn học trung đại Việt Nam mà em thích và nêu lên những giá trị chủ yếu về nội dung và nghệ thuật của bài thơ đó.

Trả lời:

BÁNH TRÔI NƯỚC

(Hồ Xuân Hương)

Thân em vừa trắng lại vừa tròn

Bảy nổi ba chìm với nước non

Rắn nát mặc dầu tay kẻ nặn

Mà em vẫn giữ tấm lòng son.

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

- Nội dung của bài thơ nó tồn tại song song ý nghĩa kép: vừa miêu tả chính xác cái bánh trôi nước lại vừa chuyển cái nghĩa ấy một cách kín đáo để nói về thân phận cá nhân của một người phụ nữ xưng “Em”.

+ Trắng và tròn là màu và hình dáng của bánh trôi nước. Nhưng thân và phận gắn với hai đặc tính này lại cho ta thấy nhân vật “Em” tự đánh giá mình một cách kiêu hãnh phẩm chất trắng trong, hoàn mỹ (vuông, tròn) của mình.

+ Ấy vậy mà nghịch cảnh: "Bảy nổi ba chìm", nay đây mai đó, phiêu dạt không yên chỗ trong gia thất.

+ Lí do của thân phận như vậy là bởi những con người không biết tôn trọng phẩm giá của phụ nữ gây nên. Chiếc bánh trôi nước được rần hay nát trong nổi chìm của nổi nước sôi là phụ thuộc tay của kẻ nặn ra nó. Còn nhân vật "Em" dù cho thân phận phải long đong thì vẫn giữ được tấm lòng chung thủy son sắt.

+ Biết rằng đời bị vùi dập, hắt hủi nhưng tự khẳng định bản chất tốt đẹp và thủy chung với chính bản chất ấy là điều rất đáng quý ở bài thơ này.

- Thân trắng, phận tròn, tấm lòng son dù cho bảy nổi ba chìm. Mặc dầu kẻ nặn ra bánh làm rần hay nát bánh nhưng mà nhân vật "Em" vẫn giữ tấm lòng son sắt trước hết là với bản chất của mình.

Tác giả đã dùng màu sắc, thành ngữ, dùng cấu trúc câu đối lập rất độc đáo để chuyển mọi chi tiết hình tượng chiếc bánh trôi nước thành hình tượng một người phụ nữ dễ thương, tội nghiệp và đáng kính trọng.

Câu 3. Chọn chép lại hai câu thơ Đường đã học (nếu có thể, cả phần phiên âm chữ Hán) và giải thích lí do vì sao mà em thích hai câu thơ đó.

Trả lời:

ĐÊM ĐỠ THUYỀN Ở PHONG KIỀU

Nguyệt lạc ô đề sương mãn thiên

Giang phong ngư hỏa đối sầu miên

Cô Tô thành ngoại Hàn Sơn tự

Dạ bán chung thanh đảo khách thuyền.

- Hai dòng thơ đầu cho ta hình dung một không gian trống trải, cô lạnh ở bầu trời và dưới bờ bãi sông nước. Cảnh im phăng phắc không một bóng người.

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

+ Câu đầu cho ta hình dung mảnh trăng ở cuối trời xa đã thấp phía chân trời. Trong cái chột thức của con quạ, nó nhìn trăng tà đã rụng xuống. Nó đâu biết rằng thời gian từ lúc nó ngủ đến lúc này là một khoảng khá dài.

Vì quá sợ cái điều đột ngột này (đột ngột ở con quạ, chứ không phải đột ngột với chúng ta) mà quạ đã kêu lên trong sự im lìm của muôn vật lặng tờ dưới ánh trăng suông. Hình như bất ngờ trước sự đánh thức của tiếng quạ, những giọt sương bị đánh thức. Chúng đồng loạt rơi từ nhánh sương, nơi quạ đứng. Cũng có thể hiểu, quạ kêu sương khói tới đây trời.

+ Câu thứ hai cho ta hình dung đồng lửa của người chài lưới bên sông đã lụi tàn. Lâu lâu những chiếc lá phong khô rơi vào nó lại bùng lên soi rõ một người khách đang ngủ mệt mà mỗi sâu xa xứ vẫn cứ vẫn vương trong mộng.

+ Cả hai câu chỉ có không gian nhưng nó cho ta hình dung được thời gian lúc này là còn quá sớm.

- Hai dòng sau muốn nhấn mạnh tiếng chuông chùa Hàn Sơn. Dù nó ở ngoài thành Cô Tô nhưng chắc hẳn là nơi rất xa với nơi thuyền khách ngủ. Tiếng chuông ấy đã động vào lúc nửa đêm đã đánh thức khách dậy trong một tâm trạng man mác, trong một đêm xa quê thao thức để thuyền ở bến Phong Kiều.

Câu 4. Chép lại hai câu thơ nói về vẻ đẹp của trăng trong hai bài thơ *Cảnh khuya* và *Rằm tháng giêng* của Hồ Chí Minh. Nhận xét về nghệ thuật miêu tả. Qua hình ảnh trăng, em cảm nhận như thế nào về vẻ đẹp của Bác?

Trả lời:

"Trăng lồng cổ thụ, bóng lồng hoa"

(Cảnh khuya)

"Dạ bán quy lai, nguyệt mãn thuyền."

(Rằm tháng Giêng)

- Câu thơ trong bài *Cảnh khuya* gợi tả không gian hẹp hơn, một nơi yên tĩnh giữa núi rừng. Trăng lồng vào trong lá cành của cây cổ thụ khiến cho vòm lá nơi tối nơi sáng, lóng lánh đan xen trắng và lá. Bóng trăng qua tầng cao của cổ thụ, tiếp tục lồng với hoa ở dưới thấp. Trăng đã hòa nhập, đã trở nên linh hồn cho tạo vật, nó lung linh kì ảo và kết hợp hoa lá xôn xao sự sống.

- Câu thơ trích trong *Rằm Tháng Giêng* thì phảng phất thơ Đường. Nếu như câu thơ của Trương Kế *"Dạ bán chung thanh đảo khách thuyền"* gợi cảm giác rất buồn, rất lẻ loi thì

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

câu thơ của Bác chủ động hơn. Bác và các đồng chí của mình sau khi bàn việc quân giữa chôn thân tiên nơi khói sóng quây tụ trên sông đã “qui lai” (quay về). Con thuyền chở người đã trở thành con thuyền chở trăng. Câu thơ nói về tâm hồn lạc quan phơi phới. Sau khi việc nước đã bàn, Bác tự cho phép hồn mình đắm đuối với trăng rằm tháng giêng trên sông nước.

- Nghệ thuật miêu tả đặc sắc: thể thơ thất ngôn tứ tuyệt, điệp từ, miêu tả cảnh sắc một cách thơ mộng thể hiện được vẻ đẹp cổ điển xen hiện đại của trăng trong đêm.

- Qua hình ảnh trăng, ta thấy được tâm hồn thi sĩ đẹp đẽ của Bác. Người yêu trăng hẳn rất yêu thiên nhiên, là người có tâm hồn thanh cao, Bác luôn canh cánh nỗi lo nước nhà.

Câu 5. Em cảm nhận được gì về tình cảm quê hương, đất nước của tác giả qua việc hồi tưởng hình ảnh mùa xuân trên đất Bắc trong bài *Mùa xuân của tôi*.

Trả lời:

Qua việc hồi tưởng lại cảnh mùa xuân trên đất Bắc, Vũ Bằng đã bộc lộ một tình cảm gắn bó nhớ nhung da diết với gia đình, với quê hương. Đó là nỗi nhớ những cảnh sắc thiên nhiên, phố xá cuộc sống những ngày xuân ở Hà Nội. Những cảnh vật, lễ nghi ấy mang vẻ đẹp rất riêng, rất tinh tế. Nó là bản sắc văn hóa dân tộc từ vùng đất của người Tràng An Hà Nội nhưng đồng thời cũng là của chung đất nước quê hương ở mọi miền khác. Phải yêu thương quê hương bản sắc văn hóa dân tộc sâu xa mới có những cảm xúc nhạy bén về mùa xuân như vậy.

Câu 6. Chọn chép lại hai câu tục ngữ mà em đã học hoặc sưu tầm được. Nêu lên ý nghĩa, giá trị của kinh nghiệm mà những câu tục ngữ ấy thể hiện. Có thể chọn hai câu có nội dung liên quan với nhau để cùng phân tích.

Trả lời:

Có thể lựa chọn hai câu tục ngữ sau:

- *Chị ngã em nâng.*

- *Không thầy đố mày làm nên.*

+ Em ngã chị nâng thì nó quá hiển nhiên. Xưa nay trách nhiệm của các thành viên trong gia đình Việt Nam thường được nhìn nhận theo kiểu “nước mắt chảy xuôi”. Người chị dĩ nhiên phải nâng phải đỡ em khi em ngã.

Câu tục ngữ muốn nói sâu hơn quan hệ chị em trong một mái nhà, em quan tâm tới chị. Dĩ nhiên ngã ở đây là muốn nói tới sự thất bại, những lỗi lầm, thậm chí sự sa ngã. Chính lúc ấy “em” gái là người hiểu chị nhất, phải sẵn sàng bằng tinh thần nhiều nhất cho chị. Từ

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

“nâng” biểu hiện sự yêu thương đùm bọc đó. Tuy nhiên câu này có ý nghĩa rộng hơn là giúp đỡ những người bất hạnh.

+ Câu sau đã nói điều hiển nhiên. Trong nghĩa khẳng định thì: “Nhờ có thầy dạy bảo mà con người ta mới có sự nghiệp”. Nếu hiểu thầy theo nghĩa rộng hơn (thầy dạy nghề, thầy dạy văn hóa chẳng hạn) thì câu trên luôn đúng.

Cái sâu xa của câu tục ngữ này là lời nghiêm khắc cảnh cáo một cô cậu học trò nào đó “Áo mặc chưa qua khỏi đầu” mà đã biểu hiện những sự khinh nhờn, thiếu tôn trọng thầy. Đây là sự cảnh báo về nhân cách học sinh của bậc làm cha chú. Như vậy, muốn là học trò thì trước hết phải có nhân cách, phải biết yêu kính thầy. Từ đây mà ngầm nói với ta rằng: Làm thầy trước hết là phải có nhân cách. Học trò trước hết nhìn vào nhân cách của thầy. Sau đó, chúng mới nhìn vào kiến thức của thầy.

Câu 7. Nêu lên luận điểm trong các văn bản nghị luận ở Bài 20, 21, 23.

Trả lời:

Bài 20:

- Khẳng định tinh thần yêu nước và truyền thống quý báu của dân tộc.
- Tinh thần yêu nước của nhân dân ta trong quá khứ và hiện tại.
- Phát huy tinh thần yêu nước của dân tộc trong thực tế là nhiệm vụ quan trọng.

Bài 21:

Khẳng định tiếng Việt là thứ tiếng hay và đẹp, là niềm tự hào của người Việt Nam.

Bài 22:

- Khẳng định phẩm chất cao quý, không mai một theo thời gian của Hồ chủ tịch.
- Đức tính giản dị của Bác thể hiện trong đời sống và trong mối quan hệ với mọi người.
- Đời sống giản dị của Bác hòa hợp với đời sống tinh thần phong phú, cao đẹp.
- Sự giản dị trong lời nói và bài viết của Bác, sức ảnh hưởng của phẩm chất Hồ Chí Minh tới nhân dân, dân tộc.

Câu 8. Dùng một vài dẫn chứng trong tác phẩm đã học ở Ngữ văn 6 và Ngữ văn 7 để chứng minh ý kiến sau đây của Hoài Thanh: "*Văn chương gây cho ta những tình cảm ta không có, luyện những tình cảm ta sẵn có*".

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

Trả lời:

Văn chương là một vẻ đẹp, một sự tươi sáng và là phép màu của tự nhiên ban tặng cho cuộc sống của chúng ta. Văn chương đem lại cho bạn đọc những cảm xúc mới lạ như: lòng biết ơn, sự đồng cảm, đức tính hi sinh cao cả,... ngoài việc cho ta những tình cảm mới, văn chương còn luyện cho ta những tình cảm ta sẵn có. Khi đọc văn bản "*Cuộc chia tay của những con búp bê*" chắc hẳn ai cũng sẽ đồng cảm xót xa cho hai anh em Thành và Thủy khi phải xa nhau vì cuộc hôn nhân của bố mẹ bị đổ vỡ. Hoặc khi đọc một mẩu truyện vui nào đó thì mọi người cũng sẽ có những phút giây thư giãn đầy bổ ích vì những tiếng cười và niềm vui mà trong truyện mang lại. Vậy chẳng phải những tác phẩm, những mẩu truyện là văn chương đã gây cho ta những tình cảm ta không có sao? Rồi cũng chính cái phép màu mang tên văn chương ấy cũng đã tôi luyện, vun đắp những tình cảm mà ta sẵn có. "*Văn chương gây cho ta những tình cảm ta không có*", từ "gây" ở đây còn chỉ sự tiêu cực. Nếu chúng ta đọc những sách báo không phù hợp với lứa tuổi thì nó sẽ làm cho con người sa lầy vào những điều không tốt và phai mờ giá trị thật sự tốt đẹp của văn chương. Vì vậy chúng ta phải góp phần vào việc xây dựng hình ảnh văn chương ngày một tốt đẹp hơn.

Câu 9. Thế nào là nghệ thuật tương phản? Nêu cách thể hiện thủ pháp nghệ thuật trong truyện *Sống chết mặc bay* và tác dụng của nó.

Trả lời:

Tương phản là việc sử dụng các từ ngữ có màu sắc trái ngược nhau, nằm trong mối quan hệ đối chọi nhau, có khả năng liên tưởng đến những hình tượng nhân vật, sự vật hiện tượng phức tạp (có những nét mâu thuẫn mà thống nhất).

Hai mặt tương phản trong truyện:

Dân chúng vật lộn với bão lũ, chống chọi với mưa lũ >< Bọn quan lại hộ đê ngồi nơi an toàn, nhàn nhã đánh bài bạc bỏ mặc dân chúng.

* **Cảnh người dân hộ đê:** căng thẳng, nhón nháo

+ Người dân bì bõm dưới bùn lầy, ướt như chuột lột, ai ai cũng mệt lử

+ Mưa tầm tã trút xuống, nước sông cuộn cuộn bốc lên

⇒ Thảm cảnh người dân chống con nước lũ buồn thảm, khổ cực

* **Cảnh bọn quan lại: nhàn hạ, an toàn**

+ Quan lại ngồi nơi cao ráo, vững chãi, quây đánh tổ tôm

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

+ Cảnh trong đình nhàn nhã, đường bệ, nguy nga

⇒ Quan lại tắc trách, tham lam

* **Hình ảnh viên quan hộ đê:** bỏ mặc dân, ngồi chơi nhàn nhã

+ Đồ dùng sinh hoạt cho quan hộ đê thể hiện cuộc sống xa hoa: ống thuốc bạc, đồng hồ vàng, dao chuôi ngà

+ Quan ngồi chơi nhàn nhã, có kẻ hầu người hạ túc trực, được ăn cao lương mỹ vị

+ Quan đỏ mặt, tía tai đòi cách chức, đuổi cổ người dân báo đê vỡ

-> Sự đê tiện, tham lam của tên quan vô lại

* **Tác giả dựng lên cảnh tương phản nhằm:**

+ Tố cáo sự vô trách nhiệm, tham lam, lòng lang dạ thú của bọn quan lại

+ Cảnh khốn cùng, tuyệt vọng của người dân khi chống chọi bão lũ

+ Cảnh người dân thống khổ, cảnh quan sung sướng vì thắng ván bài

Câu 10. Giải thích ý nghĩa sự im lặng của nhân vật Phan Bội Châu trong truyện *Những trò lố hay là Va-ren và Phan Bội Châu*.

Trả lời:

Sự im lặng của Phan Bội Châu là thái độ khinh bỉ của ông dành cho Va-ren - một kẻ xảo trá, lố bịch,... Đồng thời bộc lộ nét tính cách kiên cường, bất khuất, xứng đáng là vị anh hùng xả thân vì nghĩa lớn, tiêu biểu cho khí phách dân tộc

Câu 11. Qua trích đoạn *Nỗi oan hại chồng* trong vở chèo **Quan Âm Thị Kính**, em hiểu thế nào về thành ngữ "Oan Thị Kính"?

Trả lời:

"Oan Thị Kính" là thành ngữ dân gian gọi những nỗi oan trái ở cuộc đời Thị Kính trong cả vở chèo Quan Âm Thị Kính. Đó là nỗi oan sâu chuỗi nhiều nỗi oan cho nên mỗi lúc một đau khổ, bi thảm, mỗi lúc một bế tắc cùng quẫn.

Thị Kính có hai nỗi oan lớn: Án giết chồng và án hoang thai. Có lẽ Thị Kính là nơi tập trung cho những oan khổ tột cùng của người phụ nữ trong chế độ phong kiến. Vì thế,

Soạn bài Kiểm tra phần Văn - Ngữ văn lớp 7

thành ngữ "Oan Thị Kính" muốn ám chỉ những nỗi oan ghê gớm mà người lương thiện mắc phải.